

Ана Ристовић

КРАТКА ШЕТЊА КРОЗ ИШЧЕЗЛО*

АУДИО-КАСЕТА

Тачно је пола века од како су изумљене и двадесет година од како их је време прегазило, те преноснице звука према којима данас ретки га је носталгију. Било их је разних, али најбоље су биле оне провидног тела, што не крију суштину. Није било исто имаш ли TDK, MAXELL, SONY, PHILIPS или неке друге. Између вас и касете увек се успостављао посебан однос који је подразумевао и нешто суптилности у руковању као и уживање приликом скидања целофанског омота који је откривао мирис свеже пластике. Била је потребна, наравно, повремена хируршка прецизност, као и вештина прстију. Наиме, када се догоди да скоро да испусти душу, из касетофона би се најпре оглашавала и упозоравала крклаво-циклавим звуком. Отворили бисте вратанца, извадили касету чија се утроба у виду дугачке траке уплела у мрачну дубину касетофона. За захват зван „спасавање касете” потребно је било имати: 1 пинцету, 1 маказице, 1 оловку и 1 селотејп. Пошто бисте благо одвојили утробу касете од кућишта касе-

* Ауторка захваљује свим фејсбук пријатељима који су овај сентиментални осврт на блиску прошлост учинили садржајнијим.

тофона, узели бисте у руке маказице за нокте и њима направили кратак рез на траци. Онда је ваљало приступити пажљивом лепљењу крајева, а што мањим парчетом селотејпа, да би, на крају, све обавила оловка, убачена у рупу касете а у сврху намотавања. Тако су спасаване не само касете и музика, већ и они шумови без којих нису могле...

ВОКМЕН

Криви су били *Флешигенс*, *Фуџлуз*, *Брејкденс* и сви ти филмови осамдесетих које су тадашњи тинејџери гледали да би онда тражили од родитеља да им купе вокмен. Наравно, вокмен није могао без поменуте касете. Вокмен је тражио коришћење још нечега што је отишло у историју, а то су биле ролшуге. Вокмене је сахранио МПЗ, а ролшуге ролери.

ПЕЈЦЕР

Када се почетком 90-их појавио у Србији, била је то справица коју сам први и последњи пут угледала код једног свог колеге песника, великог љубитеља свих технолошких иновација. Нека врста претече мобилног или било каквог паметног телефона, пејцер је успешно власницима преносио поруке које им шаљу обично чланови породице, али није омогућавао директно одговарање на њу: за то сте морали отићи до најближег телефона. Тако су, можда, ипак, спасени многи бракови. Кажу да је најбоља порука свих времена која је упућена овим путем била порука једног забринутог оца који је написао: „Сине, молим те, врати се кући, заборавио си пејцер. Тата.” Поменути син данас вероватно користи smart НРСМХ Galaxy RACV OMEGA XXZ телефон који му сам одговара на поруке и кад он то жели и кад не жели.

ГРАФОСКОП

Највише запамћен са часова биологије, јер се користио за презентације, пре него што су га сменили компјутери и Power Point програми. Људски, биљни и животињски органи приказани путем графоскопа деловали су застрашујуће и сасвим посебно. У добрим рођачким односима је био са полароид камером, али не и са стетоскопом, иако је овај сличног назива и древног порекла (1815) али га је надживео, јер и данас нема бољег начина да се послуша плућа и срце, него кад доктор стави слушалице на увце па му срце и плућа запевају и запреду.

РУЧНИ МЛИН ЗА КАФУ

Захваљујући окретању те мале, златасто-бакарне куле оријенталног изгледа у рукама, мирис кафе се осећао у читавом стану, а њен дух се искрадао полако из ваљкастог кућишта, шуњао дуж зидова, табанао преко меканих тепиха, провлачио кроз кључаонице, обавијао око ногара столова и столица, провлачио испод свеже простртих столњака, завлачио под спаваћице и кроз ногавице пицама, пењао до ноздрва и седао уз њихов руб, да се одмори, наслоњен на маховину длацица. Данас га, углавном, у виду сувенира, доносе туристи који се враћају из Истанбула, сместе их на значајно место на полици које им служи као олтар за презентацију онога што се доноси са путовања, да би ујутру посегнули за еспресом из аутомата, далеко од своје куће, далеко им лепа кућа.

ЖЕНСКИ КОМБИНЕЗОН

Да се у суседној особи пресвлачи женска особа могло се знати већ на основу звука сасвим тихог пуцкетања, пражњења електрицитета који је настајао уз повлачење овог дела одеће преко

главе и косе: пуц, пуц, пуц, пуцпуцпуцпуцпуц. Тако може да говори само синтетика. Онај, чија машта би се посебно разбуктала уз ове звуке, приљубио би ухо уз врата не би ли ослушнуо даље, замишљајући све откривенију белину тела. Пуц, пуц, пуц. Следеће што је могао наслутити било је скидање подвезица. И тако даље. Ти комбинезони били су искључиво у три боје, црној, белој и бледо ружичастој и спреда су имали извезену ружу. Имућније жене су испод одеће носиле оне свилене који нису пуцкетали, тако да су могле да се пресвлаче сасвим нечујно.

ТЕЛЕФОНСКА ГОВОРНИЦА (НА КОВАНИЦЕ) И ТЕЛЕФОН СА БРОЈЧАНИКОМ (НА ОКРЕТАЊЕ)

Није било лепше забаве, једно време, за мене и за моју другарицу, у основној школи, него да свратимо у оближњу телефонску говорницу, убацимо новчић и окрећемо бројеве непознатих људи. „Хало? Овде РТС! Извучени сте као специјални добитних наше награде. Дођите сутра да је подигнете.” И тако даље. Говорница која је стајала у нашем крају, и на чијем месту се данас не налази ама баш ништа, памтила је дуго наш смех, чак и након тога што смо изгубиле потребу да залазимо у њу и замајавамо народ.

Београд је прву јавну говорницу добио 1901. године, а тврди се да их данас у Србији има 8.500. И све се ређе користе. Оних на ХАЛО картице још и има, а оних, у које убацујеш метални новчић више не. Пад новчића у стомак говорнице одјекује дуго и након што се веза успостави и прекине. А тек телефони са бројчаницима на окретање, које чините или прстима, или оловком, чувајући свеже налакиране нокте, и тако до у бескрај, само зато што са друге стране имате телефонског двојника... Заједно са њима, и двојници су отишли у историју.

МЕТАЛНИ ВИКЛЕРИ

Коврцали су косу боље него сунђерасти зато што је кроз рупице на металу коса, једноставно, могла да дише. Осим тога, када преноћиш са металним виклерима на глави и ујутру их скинеш, заиста осетиш неку врсту катарзе, а она је свима повремено потребна.

Уколико на неком виклеру пукне гумица, у недостатку друге, девојке и жене би на брзину скидале гумицу са тегле са џемом.

ПИСАЋА МАШИНА

Када бисмо отац или ја куцали на OLYMPIA машини, то би се чуло до суседног улаза па и даље. Због тога смо и он испрва, а ја касније, подметали под Олимпијицу два пешкира. Ако си хтео да сачуваш копију оног што пишеш, стављао си између два парчета папира у машину и оно чега, такође, више нема, а то је индиго папир за копирање. Кажу да компјутер памти више него што можемо замислити. Мислим да писаћа машина памти. Ево је крај стола, у кутији, чека да се размахне својим ножицама-словцима, урликне до краја зграде оно сећање и памћење које никако да запамтимо, јер у нама увек недостаје по једно слово на тастатури.

Као и:

Гоблени из часописа „Бурда”. Штедне књижице. Калеидоскопи. Златни зуби. Цигарете-жваке. Токи-воки. Клик-клак играчке. Пепељаре у ручкама авионских седишта. Дописнице. Писма. Агфа-филмови који се шаљу поштом на развијање у Немачку. Грамофони и мини-барови у аутомобилима. Женске најлонке са налепљеним длакама. Магнетофони. Ручни миксери. Отварачи за конзерве. Петролејке. Кутије за цигарете које вади птица налик чапљи. Телефон-

ски именици. Лампе за кварцовање. Вашарске видео-игре. ТВ-антена. Привесци за кључеве у облику гајтана за слушалицу. Мале скије од гајби за пиво. Метални тањери и пепељаре у ресторанима. Пракљаче. Тамагочи. Пластичне чаше на расклапање. Трабант. Галаксија компјутери са дрвеним кућиштем итд.